

יעקב לא מדבר אל עשו

5-7 – אומנם אנו מתקרבים לחנוכה, אבל את התשובה לשאלה נלמד דרך מגילת אסתר. המלך אחשוורוש והמן מגיעים למשתה של אסתר. אחשוורוש שואל את אסתר "מה שאלתך אסתר המלכה ותנתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש". אסתר מתחילה לדבר ואומרת "אם על המלך טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד". אחשוורוש שומע את הדברים ושואל "מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן". ואז באה התשובה שמשנה את כל היחסים בין המן לאחשוורוש: "איש צר ואויב המן הרע הזה". חז"ל מגלים לנו שלאסתר היו תכניות אחרות, אסתר לא תכננה להפנות אצבע מאשימה כלפי המן אלא כלפי אחשוורוש ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן. הגר"א תמה כיצד יתכן שאסתר תעשה דבר כזה, הרי פעולה זו תסכן לא רק את עצמה אלא את העם היהודי כולו. הגר"א מתאץ עיקרון יסודי וחשוב אצל הצדיקים. כוח הדמיון עושה רושם באדם כדוגמת אדם שרוצה לקרוא שמעון ובטעות יוצא לו ראובן מחמת שראובן היה במחשבתו. כך הצדיקים, דרכם שכשמדברים דברים לפני המלך, לבם ומחשבתם דבוק בה' יתברך, וכן היו הדברים אצל אסתר שלבה היה להקב"ה ומחשבתה על אחשוורוש, ומחמת הדמיון הזה טעתה ובאה להצביע על אחשוורוש ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן. על פי יסוד זה מבאר בעל ה'באר יוסף' שבשעה שיעקב אמר "עם לבן גרתי הוא מדבר להקב"ה: ריבונו של עולם, "עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי". יש לי את הזכות של יוסף הצדיק, ואת הזכות של יששכר העוסק בתורה, יש לי את הזכות של כל עם ישראל, ושל דוד ושל אביגיל על פי ההסבר שהדברים כלל לא היו מופנים לעשו נוכל לומר שמדרשי חז"ל כלל לא מופנים לעשו אלא אלינו ובתוך הדברים מסתתר מסר עמוק ממנו אנו יכולים ללמוד יסוד חשוב לחיים. נמצא שבמילה "תרי"ג יעקב ענה שתי תשובות. תשובה אחת לעשו, תשובה שבאה להראות הכנעה ושאינו לעשו מה לשנוא את יעקב על הברכות שהרי סוף סוף נשאר גר והברכות כלל לא התקיימו בו ותשובה שנייה שמופנית לקב"ה ואולי גם אלינו, תשובה שמסתירה בתוכה מסר סמוי שבו נתעסק בשיעור זה.

יעקב חי את העתיד עשו חי את ההווה

8-9 - לאחר שעשו מתרצה ולוקח את המנחה מיעקב הוא מציע ליעקב הצעה "מפתח": "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" ובמילים אחרות בו ניסע זה לצד זה, נלך יחד. יעקב מחפש דרך להתחמק ואומר: לא כדאי לך לחכות לנו, אם נלד זה לצד זה אתה רק תפסיד, שהרי "אדוני יודע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן", לכן ההצעה הטובה ביותר בשבילך עשו היא: "עבור נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאיטי ... עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". הזוהר מסביר שלא היה כאן התחמקות גרידא, אלא יעקב מעביר מסר עמוק מאד המחדד את ההבדל המהותי שיש בינו לבין עשו. יעקב לא מסתכל על הרווחים העכשוויים. ברכות אביו טרם התקיימו בו, יעקב גם לא מחפש את קיומם עכשיו, אלא צופה לעתיד ויודע שכעת הזמן לבנות את התשתית והשכר המובטח בו יבוא, לעומתו עשו כל מה שהוא מחפש זה את הכאן ועכשיו. הוא מציע ליעקב לחלוק את העולם הזה חצי חצי וללכת יחד, עשו מבין שהליכה עם יעקב תניב לו פירות מידיים כמו שהניבה ללבן.

27. שיג ושיח הרב יונתן זקס עמוד 85

זהו פירוש ייחודי ומעורר מחשבה. לפנינו שלושה אישים דגולים, יעקב, משה ויונה - והנה שלושתם, על פי הרשב"ם, פחדו. ממה? הרי איש מהם לא היה פחדן. הם פחדו משליחותם. משה חזר ואמר בסנה הבורע: מי אני? הן לא יאמינו בי. לא איש דברים אנוכי. יונה חשש להעביר מסר מה' לאויבי ישראל, ויעקב אך זה אמר לה' "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. והיו עוד כמותם שנבהלו מהשליחות שה' הטיל עליהם אין זה פחד פיזי. זה הפחד הבא מתוך תחושה אישית של "אינני ראוי". מי אני שאנהיג את בני ישראל? כך תהה משה לפעמים, דווקא לגדולים מכולנו יש ביטחון עצמי קטן במיוחד, מפני שהם יודעים כמה עצומה היא האחריות ומרגישים קטנים לעומתה. להיות אמיץ אין פירושו לא לפחד - אלא לפחד ולהתגבר על הפחד. כך הוא הדבר באומץ פיזי, וכך גם באומץ מוסרי ורוחני ... מובן שאנו מרגישים לא ראויים למשימות גדולות לפני שאנחנו מקבלים אותן על עצמנו. האומץ לקבל על עצמנו את המשימה הוא העושה אותנו לגדולים דיינו, מנהיגים צומחים מתוך כך שהם מנהיגים להרגיש פחד - זה בסדר גמור. להכנע לפחד הזה - לא. כי ה' מאמין בנו גם אם לפעמים אנחנו, וטובים מאתנו, איננו מאמינים בעצמנו....

סיכום

פרשת וישלח - השקעה לטווח ארוך.....

השיח התמוה של יעקב עם עשו

1-4 – לאחר עשרים שנות עבודה אצל לבן, יעקב מתחיל את החזרה לארץ מגורי אביו ארץ כנען. יעקב יודע שעשו לא שכח את אשר אירע לפני עשרות שנים וחושש שמא עשו ינסה להרוג אותו. כדי לברר באיזה מצב עומד עשו, שולח יעקב מלאכים "אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום". יעקב לא רק שולח מלאכים אלא גם מדריך אותם מה לומר לעשו "כה תאמרן לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה". על המילה "גרתי" רש"י מפרש שני פירושים: 1. לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחר, שהרי לא נתקיימה בי". 2. גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. הכלי יקר מקשה, לכאורה שני הפירושים סותרים זה את זה, שהרי לפי הפירוש הראשון יעקב בא לפני עשו בהכנעה ואילו לפי הפירוש השני משמע אדרבא ששלח לו שאינו ירא ממנו, מצד שמר תרי"ג מצוות ואינו בכלל "והיה כאשר תריד ופרקת עולו".

לפני שנענה על קושיית הכלי יקר נקשה קושיא נוספת. יעקב מצווה את המלאכים לומר "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך". המדרש מגלה לנו ששור זה ליוסף, חמור יששכר, צאן אלו ישראל, עבד זה דוד ושפחה זו אביגיל. משמעות הדברים שיעקב מזהיר את עשו שהוא מגיע לפנינו עם הרבה זכויות וראוי לו להיזהר. שואל בעל ה'יחי ראובן', מדוע יעקב מעלה על דעתו שהדברים האלו ישפיעו על עשו, וכי עשו מבין מהו ערך של שמירה על תרי"ג מצוות? וכי עשו יודע מה כוחם הרוחני של יוסף, יששכר, דוד ואביגיל? ממתן מדברים עם רשע בשפה כזו? רשע מבין שפה של כוח ולא של דברים רוחניים!!

אם תגיד להם שההשקעה היא לחמישים שנה, עד שם כבר קשה להם להסתכל. בדר"כ אנשים מהסוג הזה גם אם יתקדמו בחיים ברמת ההשקעות לטווח קצר, בסה"כ בחיים הם יהיו מוצלחים פחות. בשנות הששים פרופסור בשם 'וולטר מישל' עשה ניסוי פסכולוגי ידוע "מבחן המרשמלו". לקחו קבוצת ילדים באזור גיל 4, כל ילד נמצא בחדר לבד. לפני שהושיבו את הילדים הדריכו אותם כך: "עכשיו אנחנו משאירים אותך כאן לבד מול הממתק. אם תאכל את הממתק מיד, הוא ייגמר וזהו. אבל אם תתאפק לא לאכול אותו עד שנחזור לחדר, אזי תקבל ממתק כפול!"

עוזבים את החדר וצופים במעשיו דרך מצלמה. הילד מבין היטב את המוטל עליו, מישר מבט לממתק ומתחיל להתמודד... מה קורה בהמשך? חלק מהילדים נושרים בהתחלה, חלק נופלים באמצע, וחלק שורדים עד סופו של המבחן. חולפות עשרים דקות והדלת נפתחת. המנצח זכה בעוד מרשמלו, ומי שלא – עזב בבושת פנים עם הצלחת הריקה ביד. מבחינת הילדים הסיפור הסתיים. מבחינת החוקרים הוא רק התחיל! החוקים המשיכו לעקוב אחרי הילדים במשך 10-15 שנים והתוצאות הוכיחו פעם אחר פעם שהילדים שהיו מסוגלים להתאפק מצליחים יותר בחיים. הווה אומר: 'דחיית סיפוקים' היא מפתח להצלחה בחיים!

את הדברים הבאים שאכתוב לא בדקתי מחקרית, אבל די ברור לי שאנשים שמתקשים בדחיית סיפוקים אם יחליטו לעשות דיאטה לעולם הם לא ילכו על דיאטה מסוג "שומרי משקל", כלומר דיאטה איטית אבל בטוחה, הם תמיד יבחרו לעצמם את סוג הדיאטות שבחודשיים שלוש מורידים עשר עשרים קילו. מדוע? משום שאין להם סבלנות להמתין, הם צריכים לראות תוצאות מידיות. ואז מה יקרה? בדר"כ (תמיד יש יוצאי דופן) לאחר שהם ירדו, הם יפסיקו עם הדיאטה ומהר מאד יעלו בחזרה את אשר הורידו.

אחד מהנושאים הפסיכולוגים הרבים שפרויד עסק ופיתח היה עקרון העונג מול עקרון המציאות. עקרון העונג ועקרון המציאות הם שני ערונות מתחרים. עקרון העונג מתבסס על הדחף לעונג. התפיסה בעקרון העונג היא שאנשים נמשכים להנאה ונמנעים מסבל לעומת עקרון המציאות שגם מחפש להשיג עונג אך מתוך שיקול דעת, ומתוך התנהלות מאוזנת. בעקרון המציאות אדם שוקל עלות מול תועלת ובדרך זו הוא בוחר זו האדם בוחר האם לפעול על פי הדחף או להתעלם ממנו. עקרון המציאות מאלף את הנפש לשקול את הסיכונים, הדרישות וההשלכות של החלטות שונות. בינקות ובילדות כמובן שהעיקרון השולט הוא עיקרון העונג ולאט לאט חלק מתהליך ההתבגרות הוא העברת השליטה לעיקרון המציאות, כאמור עיקרון המציאות לא מבטל את עיקרון העונג אלא שולט עליו, מרסן אותו ובוחר את הדברים מתוך שיקול דעת.

אחרי שהארכנו במושג "דחיית סיפוקים", נעצור ונשאל, האם עשו היה חולה בחוסר יכולת לדחות סיפוקים? האם עשו לא התבגר וחי רק לפי עקרון העונג וכלל לא חי את עקרון המציאות? כיצד עשו הגיע למצב שהוא עשיר גדול? הרי בסופו של דבר כאשר אדם מגיע להישגים כלכליים גדולים ולהמליך מלכים וכדו', מן הסתם מדובר באדם שמבין בהשקעות, אם כן מה הביקורת על עשו שלא ידע לדחות סיפוקים? תשובה לשאלה זו נענה במקורות הבאים.

זה אחד ההבדלים המשמעותיים ביותר בין עשו ליעקב, עשו לא יודע לדחות סיפוקים, הוא רוצה את הכל כאן ועכשיו, הוא מוכן לוותר על דברים גדולים למען ריגושים מידיים כדוגמת, "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה" תמורת הבכורה. לעומתו יעקב מתבונן רחוק, יעקב יודע שהשקעה המלווה בקשיים והתמודדויות בסופו של דבר תניב פירות טובים יותר. מוטב לדחות סיפוקים מידיים כדי להרוויח רווחים גדולים בעתיד. כמובן שהרווחים איתם מתעסק יעקב אינם רווחים גשמיים אלא רווחים רוחניים.

10-12 – עד כמה עשו לא מוכן לסבול רואים אנו בסוף הפרשה. עשו מחליט לעזוב את ארץ כנען וללכת "להר שער הוא אדום". ומה הסיבה לכך "מפני יעקב אחיו". רש"י מביא את דברי חז"ל שהיה ידוע לבני יצחק שלפני ההתפתחות הגדולה בארץ כנען יש שטר חוב "קטן" שצריך לפרוע – "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה". עשו שלא ידע לדחות סיפוקים ולא ידע לסבול למען דברים גדולים אמר לעצמו: "אלך לי מכאן, אין לי חלק לא במתנה שנתנה לו הארץ הזאת, ולא בפירעון השטר!!!". אומר ר' ירוחם, כדי שלאדם יהיו רווחים עליו להשקיע סכום מסוים הנקרא קרן, וכשם שללא הוצאת הקרן אין רווחים כך גם ללא שיעבוד מצרים אין ארץ ישראל – שיעבוד מצרים הוא הקרן והרווח הוא ארץ ישראל. עשו מחל על הרווחים משום שלא רצה להשקיע את הקרן וכך אבד הכל.

הרב יהושע ויצמן מחדד את ההבדל שבין יעקב לעשו בצורה נפלאה: חז"ל מסבירים שהנקודה בה נבדל יעקב מעשו, ובה הוכרע הבריר ביניהם, היא הנכונות לוותר על ההווה לטובת העתיד. יעקב אבינו מחפש חיים קלים ורווחים מהירים לו ולמשפחתו. הוא מוכן להקריב ולסבול, כדי שהעתיד יהיה גדול ונעלה... זהו ההבדל הגדול שבין העולם הרוחני לעולם החומרי. העולם החומרי הוא מוחשי ונותן תוצאות מיידיות בהווה. אדם שאוכל - שבע, ואדם שהרויח כסף רואה זאת מיד בחשבון הבנק שלו, אולם, אלו דברים שהשלכותיהם לעתיד מועטות, אין העולם החומרי משנה את חייו של האדם לטווח הארוך, "לעולם שכולו ארוך". העולם הרוחני, לעומת זאת, אינו מורגש באופן מוחשי ומידי. אין רואים את תוצאותיה של תפילה או של קיום מצווה מיד, אך זהו דבר הבונה את חייו של האדם ואת נשמתו.

13 – בסוף הפרשה הניגודיות שבין יעקב לעשו מקבלת ביטוי במציאות "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל". הרמב"ן אומר שפסוק זה נכתב כדי לומר לנו שנתקיימה בעשו ברכת יצחק שאמר לו "על חרבך תחיה". עשו רצה מלכות מיידית אבל יעקב מחכה עם המלכות שלו, ליעקב יש סבלנות, הוא יודע שעד שהמלכות שלו תגיע יעברו עוד הרבה שנים ויהיו תקופות לא פשוטות, אבל יעקב גם יודע שההשקעה כדאית מאד ועל אף שכרגע אי אפשר לראות את הרווחים, האמונה היא זו שעוזרת לנו להשקיע עוד ועוד בקרן בידיעה שהרווח יבוא בעתו ובזמנו וכשהוא יבוא הוא יבוא בגדול! יש כאן עוד מסר חשוב. כשאנו אומרים על עשו שהוא לא יודע לדחות סיפוקים, אין הכוונה שהוא לא משקיע כלל, השקעה לטווח קצר ודאי שיש לו, אבל רק לטווח קצר!! מה ההבדל בין טווח קצר לטווח ארוך? ההבדל הוא בחוש. בהשקעות לטווח קצר רואים את הרווחים באופן מידי. יש אנשים שאין להם בעיה להשקיע בתוך של שנה שנתיים, אבל

לא עליך המלאכה לגמור

מוצאים רק על חוגי העשרה בתחומים שונים ומשונים? נשאל את עצמנו לפי מה אנו קובעים את מקום המגורים שלנו, האם לפי מקום העבודה או לפי קהילה תורנית? יש כאן אלף ואחת שאלות שאנו צריכים לשאול את עצמנו ואיני בטוח שתמיד נענה את התשובות הנכונות

16-17 – יש יתרון גדול לאדם שמוכן להשקיע בשביל העונג הרוחני. כפי שראינו אדם ששואף לעונג הרוחני לא מחפש את התוצאות בחייו. משום כך כאשר תעמוד בפניו דילמה האם ללכת על מהלך מסוים, פרויקט, שליחות וכדו', הוא לא יבחן את הדברים ברמת התוצאות אלא הוא יבחן את הדברים, האם הוא האיש הנכון להתחיל להניע את הגלגלים מתוך ידיעה ש"לא עליך המלאכה לגמור". הרצון האלוקי הוא שאנו נעשה את כל מה שביכולתנו, השכר לא מגיע במבחן התוצאה אלא במבחן המעשה. גם אצל יעקב התוצאה הסופית היא "ועלו מושיעים בהר ציון", האם יעקב הוא זה שבפועל יביא אותנו למקום הזה? ודאי שלא!! להפך יעקב הוא האב שדרכו התחיל שיעבוד של 400 שנה, אם כן מדוע יעקב לא חשש ללכת לשליחות הזו? משום שיעקב ידע שהתפקיד שלו זה להתחיל ומשם המציאות כבר תתגלגל, יעברו אלפי שנים ובסוף הנבואה תתגשם.

18-19 – התכונה הזו של "לא עליך המלאכה לגמור" התגלתה אצל יעקב לא משחר ילדותו אלא כבר כשהיה במעי אמו. יעקב נקרא יעקב על שידו "אוחזת בעקב עשו". מה כל כך מיוחד בפעולה הזו של יעקב? יותר מזה, הרי אחרי שרוב גופו של עשו יצא לאוויר העולם, איזה עניין היה להמשיך ולאחוז בעקבו של עשו, הרי להחזיר את עשו פנימה ולחדש את המאבק זה כבר בלתי אפשרי? האדמו"ר מלעלוב מתרץ תירוץ נפלא, יעקב לא עושה חשבונות של אם יצליח או לא יצליח, יעקב עושה מה שהוא יכול לעשות, כשאנו נעשה ככל שביכולתנו, גם כאשר ההצלחה נראית רחוקה מתמיד, ה' יהיה בעזרנו וההצלחה בוא תבוא. ובאמת לאחר שנים הבכורה עוברת ליעקב מדוע? משום שאחז בעקב עשו. על הפעולה הזו יעקב מקבל את שמו, משום שהפעולה הזו של אחיזת עקב עשו מגלה על התכונה שהביאה את יעקב להיות אחד מאבות האומה. עשו לעומתו נקרא עשו על שם שהוא עשו, הוא מחפש את התוצאות המידיות, שהכל כבר יהיה עשוי ומוכן, תוצאות כאן ועכשיו!!!

ממה חשש יעקב

20-22 – לפני המפגש של יעקב עם עשו התורה מספרת לנו על התחושות הקשות של יעקב "וירא יעקב מאד ויצר לו". חז"ל שואלים מדוע יעקב היה ירא, והרי כבר הובטח לו "ושמרתיו בכל אשר תלך" ומתריצים שיעקב חשש "שמא יגרום החטא". הפירוש המקובל הוא שנכון שהקב"ה הבטיח, אבל האדם במעשיו הרעים יכול לקלק ולגרום לכך שההטחה לא תתקיים בו. אך ר' יצחק בלזר הביא פירוש אחר. הגמול שמחכה לנו בעולם שכולו טוב הוא גמול שאיננו יכולים לתאר, שהרי קורת רוח אחת בעולם הבא יפה מכל חיי העולם הזה. אנשים יראי ה' מקווים ומצפים שהשכר בעולם העליון יהיה שמור להם, ומאידך מפחדים מהעונשים שיקבלו בעולם הזה על מעשיהם הרעים. אך עליהם לירא מעוד דבר, עליהם לחשוש שמא העונש על חטאי העולם הזה יהיה שאת השכר הצפון להם בעולם העליון הם יקבלו בעולם הזה ונמצא שהפסידו המון שהרי יפה קורת רוח בחיי העולם הבא מכל חיי העולם הזה.

14-15 - בגמרא תענית מובא סיפור הידוע על חוני המעגל שהלך בדרך ופגש אדם שנטע חרוב. שאל חוני את הנוטע: כמה זמן לוקח לעץ חרוב להניב פירות? השיב הנוטע: שבעים שנה. (עץ חרוב נקבי מוציא פירות אחרי שלוש או ארבע שנים, יש סברא שגם העצים הזכריים מתחילים להוציא פירות אחרי שבעים שנה, בכל אופן זה לא בכל המקרים ואם יש מקרים כאלו הם נדירים. אומנם חז"ל רוצים להעביר לנו כאן מסר עמוק) תמה חוני: וכי כל כך פשוט לך שתחיה עוד שבעים שנה? השיב הנוטע: כשאני באתי לעולם מצאתי עצי חרוב שמניבים פירות וכשם שאבותי נטעו חרובים בשבילי כן אני נוטע חרוב בשביל בני. יש כאן מסר עמוק מאד. יש חשיבה לטווח ארוך ויש חשיבה לטווח עוד יותר ארוך. יש אנשים שיודעים לדחות סיפוקים לטווח ארוך, אבל הארוך שלהם הוא קצר לעומת הארוך של אנשים שחושבים לטווח של דורות. המסילת ישרים לוקח את הדברים צעד אחד קדימה. אם ראינו שיש אנשים שההשקעה שלהם לטווח ארוך היא לדורות הבאים אז המסילת ישרים מדבר על השקעה לטווח ארוך לעולם הבא, כאן זה כבר קשה מאד. יש הרבה אנשים שמוכנים לתת מעצמם ומממונם בשביל הילדים שלהם, אבל להתבונן עד המקום שבו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה זה כבר סיפור אחר. אומר המסילת ישרים שחובת האדם בעולמו שיתברר ויתאמת מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. הרמח"ל לא משאיר לנו הרבה עבודה והא עשה לנו את הברור - "האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו שזהו העונג האמתי ... ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא. עכשיו נראה איפה אנחנו עומדים. נעצום את העיניים ונחשוב לאיזה כת אנו שייכים. אכתוב את האופציות השונות וכל אחד ישייך את עצמו לכת אליה הוא משתייך

יש אנשים שלא יודעים לדחות סיפוקים, הם חייבים את הכל כאן ועכשיו. זו כת שנקרא לה כת המגושמים הטיפשים. יש אנשים שיודעים לדחות סיפוקים לא משום שהם אנשי אמונה, או עובדי ה', אלא משום שהם השכילו להבין שאם לא ידחו סיפוקים הם יקבלו פחות גשמיות. איש עסקים מצליח יודע להשקיע במקומות הנכונים ולהמתין בסבלנות לרווחים הגדולים לא משום שהוא רוחני יותר אלא משום שהוא הצליח להכניס בגשמיות שלו חכמה. לכת הזו נקרא כת המגושמים החכמים ונראה לי שזו הכת אליה השתייך עשו הרשע!!! יש אנשים שדחיית הסיפוקים שלהם נובעת מרוחניות, מעבודת ה', אנשים אלו מבינים שהישיגים רוחניים שווים הרבה יותר מהישיגים גשמיים ועיקר ההשקעה צריכה להיות בהם. הם יהיו מוכנים לחיות ברמת חיים פשוטה יותר כדי לקנות עוד קניינים רוחניים, הם יהיו מוכנים לוותר על הרבה דברים, לא משום שבהמשך הם יקבלו את אותו דבר בצורה מוגדלת, אלא משום שהם פשוט מבינים מה עיקר בחיים ומה טפל, הם מבינים במה באמת כדאי להשקיע ובמה פחות. איננו אומרים שצריך לחיות חיי עוני, אבל אנו כן אומרים שיש סדר עדיפויות. לכת הזו נקרא כת הצדיקים או כת יעקב אבינו. גם אם אנו יודעים לדחות סיפוקים עלינו להתבונן האם אנו דוחים אותם כדי להשיג גשמיות טובה יותר או משום שאנו משקיעים ברוחניות. נשאל את עצמנו, האם אנו קובעים עיתים לתורה? גם אם כן האם בקלות אנו מוותרים על הקביעת עיתים? נשאל את עצמנו האם אנו משקיעים מספיק בחינוך הילדים לקדושה? האם אנו מוכנים לשלם לישיבות, למלמדים פרטיים וכדו', או שאנו

כדוגמת משה שסירב ללכת ולגאול את ישראל ואמר "שלח נא ביד תשלח" וכדוגמת יונה הנביא שברח לים כדי לא לנבא לנינוה. פירושו של הרשב"ם תמוה, וכי יעקב ניסה לברוח? מילא על משה הדברים נכתבו במפורש ואין אנו יכולים להכחיש את שנכתב, אבל למה להלביש על יעקב תיקים שכלל לא נכתבו וגם לא נדרשו במאמרי חז"ל? תשובה לשאלה זו ניתן לענות על פי דבריו של הרב יונתן זקס.

לפנינו שלושה אישים גדולים, יעקב, משה ויונה - והנה שלושתם, על פי הרשב"ם, פחדו. ממה? הרי איש מהם לא היה פחדן. הם פחדו משליחותם. משה חזר ואמר בסנה הבורע: מי אני? הן לא יאמינו בי. לא איש דברים אנוכי. יונה חשש להעביר מסר מה' לאויבי ישראל, ויעקב אך זה אמר לה' "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. והיו עוד כמותם שנבהלו מהשליחות שה' הטיל עליהם. אין זה פחד פיזי. זה הפחד הבא מתוך תחושה אישית של "אינני ראוי". מי אני שאנהיג את בני ישראל? כך תהה משה לפעמים, דווקא לגדולים מכולנו יש ביטחון עצמי קטן במיוחד, מפני שהם יודעים כמה עצומה היא האחריות ומרגישים קטנים לעומתה. להיות אמיץ אין פירושו לא לפחד - אלא לפחד ולהתגבר על הפחד. כך הוא הדבר באומץ פיזי, וכך גם באומץ מוסרי ורוחני ... מובן שאנו מרגישים לא ראויים למשימות גדולות לפני שאנחנו מקבלים אותן על עצמנו. האומץ לקבל על עצמנו את המשימה הוא העושה אותנו לגדולים דינו, מנהיגים צומחים מתוך כך שהם מנהיגים. להרגיש פחד - זה בסדר גמור. להכנע לפחד הזה - לא. כי ה' מאמין בנו גם אם לפעמים אנחנו, וטובים מאתנו, איננו מאמינים בעצמנו....

ננסה לחדד את הדברים ולחבר אותם למה שלמדנו בשיעור. אנשים גדולים עם ראייה רוחנית לטווח רחוק, כבר בנקודת ההתחלה מצליחים לראות את הדבר הגדול אליו צריך להגיע. כשיעקב עומד מול עשו הוא כבר רואה את ה"ועלו מושיעים בהר ציון". הפער בין המציאות העכשווית לבין המציאות העתידית הוא עצום, פער בלתי נתפס בעיניים רגילות אבל בעיני הצדיקים זה נתפס אלא שמרוב הפער הם חוששים לקחת את השליחות לא משום שהם רוצים לנוח אלא משום שהם חוששים שמא הם לא האנשים הנכונים למשימה. הבריחה של יעקב על פי הבנת הרשב"ם וכן אצל משה היא בריחה שנובעת מהגדולה שלהם, בריחה שנובעת מהיכולת לראות את הפער האדיר בין השלבים הראשונים לבין מימוש ההבטחה. ואם כן איך בכל זאת בסוף הצדיקים מוכנים לקחת את השליחות? את התשובה ראינו כבר במקור 16 - לא עליך המלאכה לגמור, הידיעה שאנו כשליחים לא אחראים על התוצאה אלא רק על לתת את כל כולנו ולהתמסר למשימה היא זו שמקנה את היכולת להתגבר על כל המכשולים.

חברים יקרים!!

כשיעקב נפגש עם עשו הוא אומנם מדבר עם עשו אבל בעיקר הוא מדבר אתנו. מתוך השיח של יעקב ועשו אנו למדים שכל השיקולים של עשו מתחילים ונגמרים ברווחים הגשמיים שהוא ישיג לעומת יעקב שהכוח המניע שלו הם ההישגים הרוחניים. עשו מוכן להשקיע רק בהשקעות שהוא ינהה מהם בעולם הזה ואילו יעקב מוכן להשקיע בעבור הדורות הבאים, ובעבור עולם שכולו טוב. לכולנו יש יכולת לדחות סיפוקים, אבל רק עד להיכן שכוח הדמיון שלנו מצליח להגיע, ככל שהעולם הרוחני יהיה אצלנו מוחשי יותר כך נדע להשקיע בצורה נכונה וכל ההתנהלות שלנו בחיים תשתנה מן הקצה אל הקצה.

מי יכול לירא מדבר כזה? רק מי שמבין מה הערך של חיי הרוח, מה ערך של השקעה בעולם הזה כדי ליהנות מזיו השכינה בעולם הבא. רק אדם שמצליח לחיות את האמונה ולתרגם אותה מידיעה שכלית לידיעה מוחשית.

23-25 - בגמרא סנהדרין מסופר על רבי אליעזר שחלה, נכנסו תלמידיו לבקרו, התחיל התלמידים לבכות ור"ע משחק. שאלו את ר"ע: למה אתה משחק? השיב ר"ע בשאלה: ולמה אתם בוכים? ענו התלמידים: משום שאנו רואים את הרבי שלנו סובל. אמר להם ר"ע זו בדיוק הסיבה שאני משחק והסביר את דבריו: כל זמן שהכל הלך חלק אצל רבי אליעזר דאגתי שמא קיבל שכרו בעולם הזה, לכן כעת כשאני רואה את ר"א בצער אני מבין שלא קיבל שגרו בעולם הזה. רבי אליעזר שאל את ר"ע: האם חטאתי במשהו ור"ע השיב בנימוס, הרי אתה למדת אותנו שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ... מסביר ר' יצחק בלזר בעל 'כוכבי אור' את אותו יסוד. החשש של רבי אליעזר שמא חטא ובעקבות החטא נענש ששכרו על מעשיו הטובים ישולם לו בעולם הזה במקום בעולם הבא ועל כך היה דאב לבו. איני רוצה שנבין מכאן שאנו מעודדים חיים של סבל ח"ו וגם לא חיים של עוני ח"ו. אין שום בעיה לחיות חיים נורמליים וטובים, אבל עלינו לדעת שיש סדר עדיפויות ואם בפני האדם עומדות שתי ברירות. ברירה של נוחות או ברירה של עניינים רוחניים כמו מעשים טובים, חסד, לימוד תורה וכדו' ברור שעליו להעדיף את ההשקעה הכדאית יותר ואם בכל זאת אנו מכריעים להשקיע בהשקעה שמניבה פחות פירות הרי שאין אנו מבינים השקעות מהם...

חשוב להדגיש, ברור שלא יתכן שאדם כל היום יתעסק רק ברוחניות ולא בענייני העולם הזה, יש דרך ארץ שחייב להתמיד בה ולהתנהל על פיה, אבל המגמה של האדם צריכה להיות ברורה. אינו דומה איש מחשבים שמחפש להתעלות בקודש לבין איש מחשבים שהנושא של עבודת ה' כלל לא מעסיק אותו. ההבדל ביניהם יבוא לידי ביטוי בתחומים רבים. נביא שתי דוגמאות: 1. בתחום העבודה, אצל עובד ה' אמתי נמצא ישרות, מוסר עבודה גבוה. 2. בתחום שעות פנאי, אצל עובד ה' נראה שהוא מנצל את הזמן לדברים שבקודש, חיפוש אחרי שיעורים גם בזמן הנסיעות וגם בזמנים קבועים של לימוד תורה, עשיית חסד וכדו'.

אבותינו הקדושים, כולם היו עשירים גדולים וזה לא סתר את העובדה שהם היו עובדי ה'. עובד ה' לא נמדד לפי רמת הסבל והמסכנות שלו, כל השאלה מה האדם עושה ואיך הוא מתנהל עם מה שהקב"ה נתן לו. יש אדם שאוגר את הכסף לעצמו ועליו אמר שלמה "חולה רעה מצאתי כסף שמור לבעליו", ויש איש עסקים מצליח שמפזר את מעותיו לצדקה, כמובן שהוא משאיר לו ולמשפחתו אבל כשם שהוא דואג למשפחתו כך הוא דואג לזולתו. וכמו שכותב ר' אהרן קוטלר "ונראה דאדם אשר אצלו העיקר מצבו בעולם הזה - שזהו נגד התכלית ונגד המכוון בבריאה - וממילא גם מעשיו הטובים ותורתו מכוונים לזה, גם מקצת יר"ש שבו היא מהשכר והעונש בעולם הזה, אם כן הוא בעצמו מכריע שינוי לו אחרי שזהו המכוון אצלו".

המכשול - חשש לקחת על עצמנו דברים גדולים

26-27 - בפרשתנו אנו קוראים על המאבק של יעקב עם המלאך. אומנם בסופו של המאבק יעקב מנצח אבל סוף סוף הוא נשאר צולע. הרשב"ם בפירוש חדשני מבאר שצליעה זו היא עונש מה' על כך שיעקב ניסה לברוח מהשליחות שלו.

אנשים עם חזון רוחני, אנשים שמחפשים עבודת ה' יודעים שה' בוחן לא את התוצאות אלא את המעשים - "לא עליך המלאכה לגמור", כיון שהם לא מחפשים את הרווחים הגשמיים, הרי שהם יהיו מוכנים לקבל כל משימה מבלי לחשוש שמא יכשלו. יש צדיקים שחוששים לקבל על עצמם שליחות משום שהם רואים למרחוק והפער בין המצוי לרצוי נותן להם תחושה שהשליחות גדולה עליהם, אך גם הצדיקים הגדולים האלו בסופו של דבר נרתמים ומתמסרים למשימה ברמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם.

שנזכה להתבונן על העולם הזה כעולם של השקעות ולא כעולם של רווחים ומתוך ההסתכלות וההבנה הזו נפעל מתוך אמונה ומתוך רוח גדולה.
שבת שלום!!!

